

กระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ศึกษากรณี : เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร

สุชาดา ไพรัตน์*

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมไทยศึกษากรณี: เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเสถียรธรรมสถาน และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อมุ่งศึกษากระบวนการเสริมพลังคำสอนของพระพุทธศาสนาในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน และแรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าร่วมกระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน รวมถึงศึกษาผลจากการดำเนินการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาที่มีต่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาของเสถียรธรรมสถานนั้นสอดคล้องกับกระบวนการเสริมพลัง (Revitalization process) ของ Anthony F.C. Wallace (1970) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสื่อสาร (Communication) โดยเสถียรธรรมสถานได้นำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการสอนจนเป็นที่ประทับใจของผู้ปฏิบัติธรรม จนเป็นหนึ่งในแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าร่วมปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานประกอบกับผู้ปฏิบัติธรรมชอบคำสอนของคุณแม่ชีซึ่งสอนแล้วเข้าใจง่ายและนำมาใช้ได้จริงในปัจจุบัน ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมนำคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิตจริงเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับประโยชน์โดยตรงกับตนเองในด้านร่างกาย ในด้านศีลธรรม ด้านจิตใจและก่อให้เกิดปัญญา นอกจากนี้ผลจากการปฏิบัติธรรมยังก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย
คำสำคัญ: กระบวนการเสริมพลัง / การสอนพระพุทธศาสนา / เสถียรธรรมสถาน

Abstract

The study of revitalization of Buddhist teaching process in Thailand: a case study of the buddhist teaching at Sathira-Dhammasathan, Bangkok Metropolis is a qualitative research which the researcher participate in activities within Sathira-Dhammasathan together with an in-depth interview to the Buddhist assemblies. This research aims to discover the revitalization process of its Buddhist teaching including its result, and the methods that it uses to motivate the Buddhist assemblies in order to participate in its various programme.

*นิสิตปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The study found that the revitalization of Buddhist teaching process at Sathira Dhammasathan is relevant to the revitalization process of Wallace, F.C.A. (1970) especially the methods of communication which can influence the Buddhist assemblies to attend its programmes. Its way of communication like nuns' preaching style enables the buddhist assemblies to get it easily, adapt it to their daily lives. The buddhist teaching here also brings about morality, good mentality, and peace to Thai society.

Keywords: REVITALIZATION PROCESS / BUDDHIST-TEACHING / SATHIRA-DHAMMASATHAN

บทนำ

ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธที่ได้รับเกียรติให้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีวัดมากที่สุดในโลก ด้วยเพราะว่าในทางปฏิบัติประเทศไทยนั้นรับเอาพระพุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ โดยคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นทำให้คนในสังคมไทยหมั่นทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผลที่ออกมาคือสังคมไทยเป็นสังคมที่สงบ คนไทยมีความสุขใจมาโดยตลอด ถึงแม้ว่ามีบางช่วงที่คำสอนพระพุทธศาสนาจะถูกลดความสำคัญลงไปบ้างแต่ก็มีความพยายามที่จะฟื้นฟูคำสอนพระพุทธศาสนาโดยตลอด ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยของเราได้ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนามากเพียงใด ดังจะเห็นได้จากวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันที่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตนั้นล้วนมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น นับตั้งแต่สมัยเรายังเป็นเด็ก ผู้ใหญ่จะปลุกฝังให้เราไหว้พระ สวดมนต์ เข้าวัด ฟังเทศน์ ทำบุญใส่บาตร นั่งสมาธิ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นวิถีของชาวพุทธที่ดี ที่คนไทยเราปฏิบัติกันมาช้านานเพื่อเป็นการสืบทอดและธำรงพระพุทธศาสนาซึ่งในทางปฏิบัติแล้วนั้นเป็นศาสนาประจำชาติของไทย อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้เปิดรับเทคโนโลยีและองค์ความรู้ ความคิด ค่านิยมและวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามาในสังคมไทยในหลายด้าน และด้วยความทันสมัยที่เข้ามาทำให้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทยของเราเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและยิ่งในสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ได้ทำให้พุทธศาสนิกชนมองบทบาทของพระพุทธศาสนาต่างไปจากเดิม กล่าวคือคนในยุคสมัยนี้ไม่ได้มองว่าพระพุทธศาสนาเป็นทางออกแต่มองพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องของความมั่งงาย เป็นเรื่องของคนสูงอายุ เป็นเรื่องของคนอกหักและคนสิ้นหวัง เนื่องจากว่าในสมัยปัจจุบันเป็นยุคแห่งวัตถุนิยม คนเรามองหาแต่ความสนุกสนานรื่นเริง ไม่ได้คำนึงถึงศีลธรรมเหมือนดังเช่นคนไทยสมัยก่อน ทำให้พระพุทธศาสนาในสังคมไทยนั้นถูกมองว่าไม่มีคุณค่าจึงถูกลดบทบาทลงจนไม่ใช่เรื่องชั้นนำทางสังคมอีกต่อไปดังจะเห็นได้จากผลสำรวจของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในปีพ.ศ. 2553 ในหัวข้อความใกล้ชิดพระพุทธศาสนาของประชาชนในเขต กทม. จำนวน 1,200 คน เป็นชาย ร้อยละ 36.7 และหญิง ร้อยละ 63.3 พบว่าสัดส่วนคนที่เข้าวัดต่อคนที่ไม่เข้าวัดคิดเป็น 19:1 สำหรับประชาชนที่เข้าวัดนั้นพบว่า 66.7 เข้าวัด 1-2 ครั้งต่อเดือน ส่วนใหญ่ 75.5 ตั้งใจเข้าวัดเพื่อทำบุญตักบาตร 24.5 เข้าวัดเพื่อนั่งสมาธิ ฟังเทศน์ บริจาคทาน หรือปล่อยนก

ปล่อยปลา ด้านสาเหตุที่เข้าวัด 52.5 ต้องการทำบุญปฏิบัติธรรม 26.6 เข้าวัดเพราะเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา และ 20.9 เข้าวัดเพราะมีปัญหาส่วนตัวและต้องการไปสะเดาะเคราะห์ (<http://www.moc.moe.go.th/node/1403>) ทั่วๆไปที่ทุกวันนี้ประเทศไทยเกิดวิกฤติทางสังคมเหมือนมีอาชญากรรมในอัตราที่สูงมาก มีคนถูกฆ่าตายวันละเกือบ 20 คนหรือตายเกือบทุกชั่วโมง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เช่นเดียวกับ คดีอุกฉกรรจ์อื่น ๆ เช่น คดีข่มขืน ซึ่งเพิ่มถึงร้อยละ 30 ในช่วง 7 ปี คือจาก 3,741 ราย ในปี 2540 เป็น 5,052 รายในปี 2547 ปัจจุบันจึงมีผู้หญิงถูกรักษาไม่ต่ำกว่า 14 คนต่อวัน ในขณะที่เด็กถูกละเมิดทางเพศทุก 2 ชั่วโมง นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีปัญหาความรุนแรงในลักษณะอื่นอีกมาก เช่น ความรุนแรงในครอบครัว มีเด็กและผู้หญิงถูกบิดาและสามีทำร้ายเป็นจำนวนมาก ในปี 2545 ตัวเลขสูงถึง 4,435 รายเฉพาะในกรุงเทพมหานคร มีผู้หญิงถึงร้อยละ 23 ที่ถูกรักษาจากความรุนแรงจากสามีหรือคู่ครองขณะที่ในโรงเรียนนั้นมีการรุมตบตีและทำร้ายร่างกายกันอย่างแพร่หลาย(พระไพศาล วิสาโล, 2549) แต่ทว่าคนในสังคมไทยกลับให้ความสำคัญกับการเข้าวัดฟังธรรมและปฏิบัติธรรมน้อยลง

ดังนั้นจึงมีคนกลุ่มหนึ่งที่มองว่าสังคมไทยในขณะนี้กำลังเคลื่อนที่ไปโดยไม่มีหลักยึด เป็นสังคมที่ขาดการวางใจดีสำนึก คุณธรรม จริยธรรม เป็นสังคมที่สับสนอลหม่าน (Anarchy) คือคนทำตามใจตนเอง ใครอยากทำอะไรก็ทำ โดยไม่สนใจว่าจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไรบ้าง จนเป็นที่หวัดวิตกว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมล่มสลายในที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีคนกลุ่มหนึ่งที่มองเห็นว่าศาสนานี้ควรกลับมาเป็นหลักยึดของสังคม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้คนทำความดี ทำให้คนสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวกัน คนกลุ่มนี้จึงพยายามที่จะเสริมพลังบทบาทของพระพุทธศาสนาให้กลับมาเข้มแข็งอีกครั้ง เช่น สำนักธรรมกาย โดยอาศัยแนวคำสอนของหลวงปู่อด วัตปากน้ำ, สำนักธรรมรังสี โดยอาศัยแนวคำสอนของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เป็นต้น ด้วยว่าสำนักปฏิบัติธรรมเหล่านี้มีกระบวนการวิธีการสอนพระธรรมคำสอนที่เปลี่ยนแปลงตามแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อที่จะยังคงดึงดูดความสนใจพุทธศาสนิกชนให้สนใจพระธรรมคำสอนและปฏิบัติธรรมทำให้สำนักเหล่านี้มีผู้คนให้ความสนใจเข้าไปศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถานซึ่งเป็นชุมชนปฏิบัติธรรม นำโดย แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต ผู้ที่เสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ทำให้มีผู้คนให้ความสนใจเข้ามาสงบจิตใจโดยการอธิบายฟังการอธิบายธรรมะของที่นี่เป็นจำนวนมากเช่นกัน ซึ่งสำหรับเสถียรธรรมสถานมีการอธิบายธรรมะด้วยภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจต่อคนในยุคนี้สมัยนี้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าหัวข้อกระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมไทยศึกษากรณี: เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร นี้เป็นหัวข้อที่น่าสนใจจึงมีความต้องการศึกษาว่าเสถียรธรรมสถานนั้นมีขั้นตอนในกระบวนการเสริมพลังคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างไรจึงเป็นที่สนใจของพุทธศาสนิกชนสมัยนี้ และผลของกระบวนการเสริมพลังคำสอนของพระพุทธศาสนาดังกล่าวจะทำให้สังคมดีขึ้นอย่างไร และเสถียรธรรมสถานมีแรงจูงใจใดบ้างในการดึงดูดคนให้เข้ามาศึกษา

ปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นหัวข้อที่ควรมีการทำความเข้าใจศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำความรู้และกระบวนการที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นธรรมโอสธให้แก่นักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศโดยมีเป้าหมายให้สังคมได้อยู่อย่างสงบสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมพลังคำสอนของพระพุทธศาสนาในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าร่วมกระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน
3. เพื่อศึกษาผลจากการดำเนินการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาที่มีต่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยกระบวนการฟื้นฟูคำสอนของเสถียรธรรมสถานเป็นการศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาและการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ในการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) รวมไปถึงการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) จากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบ Snowball sampling โดยเริ่มจากแม่ชี และค่อยให้แม่ชีแนะนำไปเรื่อยๆ โดยจะเรียกกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นว่าผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) โดยการที่ผู้วิจัยใช้พื้นที่หลายพื้นที่เพราะจะเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุดโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้เลือกจากบุคคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาที่เสถียรธรรมสถานจำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมโดยกลุ่มที่เลือกมานั้นคือบุคคลที่เข้าร่วมอบรมโครงการปฏิบัติธรรมและฟังพระธรรมคำสอนที่จัดขึ้นที่เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพฯ เป็นจำนวน 2 กิจกรรมเป็นอย่างต่ำโดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1) เป็นผู้มาปฏิบัติธรรมและฟังพระธรรมคำสอนที่เสถียรธรรมสถานและเข้าร่วมกิจกรรมของเสถียรธรรมสถานไม่ต่ำกว่า 2 โครงการ 2) ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดอาชีพ 3) ไม่จำกัดอายุ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานนั้นมองว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยยังคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยอยู่ถึงแม้ว่าสถานการณ์ของพระพุทธศาสนาในปัจจุบันในด้านพระธรรมวินัยของพระสงฆ์บางรูปจะหย่อนลงตามที่เห็นตามข่าวเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์จากชาติตะวันตกได้แพร่กระจายวัฒนธรรมเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในสังคมไทย

โดยเฉพาะกลุ่มคนทำงานซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีเวลาที่จะเข้าวัดหรือฟังธรรมในวันพระและในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็จะใช้เวลาส่วนใหญ่พาครอบครัวไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าหรือตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งกำลังได้รับความนิยมพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากตะวันตกและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากตะวันตกนั้นไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่มรณวาสเท่านั้นแม้แต่พระภิกษุสงฆ์บางรูปซึ่งมีพฤติกรรมเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก เช่นการนอนคว่ำท่าศพหรือแพล็งกิ้ง (Planking) ตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมมีความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนอกจากนี้ยังมีในเรื่องของพุทธพาณิชย์ซึ่งเกิดจากการรับทุนนิยมมาจากชาติตะวันตกจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตพุทธอันดั้งเดิมกลายเป็นเชิงการค้าเพื่อแสวงหากำไร และพฤติกรรมเช่นนี้ผู้ปฏิบัติธรรมก็มองว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมลงด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติธรรมยังคงมีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องของพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมเชื่อว่าเป็นสัจธรรม เป็นความจริงที่พิสูจน์แล้วว่าใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัยแม้ว่าสถานการณ์ของโลกจะเปลี่ยนไปในรูปใดก็ตาม แต่หากมองในอีกด้านหนึ่งการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและกระแสโลกาภิวัตน์นั้นไม่ได้ส่งผลเสียต่อสังคมเพียงอย่างเดียวแต่การเข้ามาของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยจากตะวันตกซึ่งเราได้รับมาพร้อมกับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั้นยังส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้มากขึ้น เร็วขึ้นและน่าสนใจมากขึ้นตามไปด้วยดังจะเห็นได้จากการศึกษาผู้ปฏิบัติธรรมที่มีคุณสมบัติเคยเข้าร่วมกิจกรรมของเสถียรธรรมสถานไม่ต่ำกว่า 2 โครงการโดยไม่จำกัดเพศและอายุจำนวน 10 คน ดังนี้

จากการศึกษากระบวนการเสริมพลังคำสอนในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถานซึ่งมุ่งเน้นศึกษาตามกรอบแนวคิดกระบวนการเสริมพลัง (Revitalization process) ของ Anthony F.C. Wallace (1970) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ 1 ผู้ปฏิบัติธรรม 2 บุคลากรของเสถียรธรรมสถาน โดยในการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแห่งการบิดเบือนวัฒนธรรมและระยะแห่งการเสริมพลัง ซึ่งในช่วงแห่งการบิดเบือนวัฒนธรรมนั้นผู้ปฏิบัติธรรมได้กล่าวถึงวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของพุทธศาสนาที่ถูกบิดเบือนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้วิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนเปลี่ยนแปลงไปตามชาติตะวันตกมากขึ้นรวมถึงพระสงฆ์เองก็ได้เปลี่ยนไปด้วยเช่นกันโดยเฉพาะในเรื่องของความหย่อนยานในพระธรรมวินัยที่ทำให้ตกเป็นข่าวที่สร้างความตกใจให้กับพุทธศาสนิกชนมาตลอด อีกทั้งในเรื่องของพุทธพาณิชย์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธา สำหรับเสถียรธรรมสถานได้นำกระบวนการเสริมพลังมาใช้ช่วยฟื้นฟูสร้างความเชื่อมั่นในพุทธศาสนาให้กับพุทธศาสนิกชนโดยมีกระบวนการดังนี้

1) สร้างกฎระเบียบขึ้นมาใหม่ (Formulating of code) ผู้ปฏิบัติธรรมพบว่ากฎระเบียบของเสถียรธรรมสถานนั้นเป็นกฎที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมทุกๆ ท่านนั้นอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเน้นให้ใช้ชีวิตแบบอยู่ง่าย กินง่าย เรียบง่าย พอเพียง เพื่อที่จะทำให้อัตถิเลสของผู้มาปฏิบัติจึงให้ทำตนให้ใกล้เคียงกับนักบวช แต่ก็ไม่ได้เคร่งครัดจนทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นอึดอัดจนเกินไป

ทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นพึงพอใจเพราะสามารถทำตามได้อย่างง่าย ๆ ซึ่งก็ตรงกับหลักปฏิบัติตนสำหรับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานที่ท่านแม่ชีได้วางไว้เพื่อให้ลดละกิเลสและตัวตนเพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติธรรม

2) การสื่อสาร (Communication) จากการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติธรรมได้พบว่ากระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธรศาสนาของเสถียรธรรมสถานนั้นได้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารเพื่อให้ผู้ปฏิบัตินั้นเข้าใจคำสอนของพระพุทธรศาสนาด้วยการใช้สื่อที่หลากหลายด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สื่อสารได้ตรงใจกับทุกเพศทุกวัยอย่างรวดเร็วและในวงกว้าง แม้กระทั่งผู้ที่ไม่เคยเข้ามาที่เสถียรธรรมสถานเลยก็ตามก็รู้จักธรรมะของเสถียรธรรมสถานและสามารถเข้าใจได้โดยง่ายเนื่องจากเสถียรธรรมสถานนั้นอธิบายธรรมะที่ยากด้วยการใช้ภาษาง่าย ๆ ทั่วไปที่ใช้กันในชีวิตประจำวันสื่อออกไปให้ผู้รับ ซึ่งผู้รับก็สามารถรับข้อความนั้นได้อย่างเข้าใจ โดยไม่ว่าจะเป็นทางรายการโทรทัศน์ ทางวิทยุ ทางซีดี ทางหนังสือ ทางหนังสือ ทางนิตยสาร ทางโฆษณาบนรถไฟฟ้า ซึ่งสื่อการสอนพระธรรมของเสถียรธรรมสถานได้รับการตอบรับที่ดีคุ้มค่ากับที่บุคลากรของเสถียรธรรมสถานมุ่งมั่นทุ่มเทในการสร้างสื่อต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อช่วยในการเผยแผ่พระพุทธรศาสนา

3) มีการจัดตั้งองค์การ (Organization) จากการศึกษาจากผู้ปฏิบัติธรรมพบว่า เสถียรธรรมสถานมีบุคลากรที่มาช่วยในการดำเนินงานของเสถียรธรรมสถานทั้งคนของเสถียรธรรมสถานเองและคนที่เสถียรธรรมสถานเชิญมา โดยแต่ละคนจึงถูกมอบหมายหน้าที่ให้ทำตามแต่ความสามารถของตน เสถียรธรรมสถานจึงเป็นสถานปฏิบัติธรรมหนึ่งที่มีระบบ ระเบียบ มีขั้นตอนดำเนินงาน มีการประเมินผลลัพธ์ของงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สึกว่าการทำตามระบบของเสถียรธรรมสถานเพราะได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนโดนใจผู้ปฏิบัติธรรมในขณะเดียวกันบุคลากรของเสถียรธรรมสถานก็ได้หยุดที่จะปรับปรุงและพัฒนาองค์การเพราะทุกครั้งหลังจากปฏิบัติงานเสร็จก็จะมีการประชุมเพื่อประเมินงาน

4) มีการดัดแปลงแก้ไข (Adaptation) เสถียรธรรมสถานมีการดัดแปลงแก้ไขปรับปรุงตนเองเพื่อให้ความสะดวก สบายใจแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน จากการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติธรรมพอใจในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขในเรื่องสื่อธรรมะที่ใช้เสริมพลังคำสอนที่ทันสมัยเข้าถึงได้ทุกคน ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้น่าอยู่ น่ามอง นำมาปฏิบัติธรรม อีกทั้งยังเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่างๆ ของเสถียรธรรมสถานตลอดเวลาให้สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบันโดยบุคลากรของเสถียรธรรมสถานหลังจากที่ประเมินงานแล้วก็จะปรับปรุงตลอดเพื่อที่สภาพแวดล้อม และสื่อต่างๆ ที่ออกมาจะทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่ออำนวยความสะดวกให้คุณแม่ชีใช้สอนพระธรรมคำสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรม (Cultural transformation) จากการศึกษาผู้ปฏิบัติธรรมพบว่ามาฟังธรรม มาศึกษา ปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานทำให้ตนเองรู้ตัวและตระหนักคิดได้ ว่าควรจะต้องเปลี่ยนแปลงความคิดจากเดิม ทำให้ตนมีพฤติกรรมใหม่ในทางที่ดี ส่งผลให้ชีวิตดีขึ้นทั้งกายและใจซึ่งจะสามารถส่งผลให้สังคมดีขึ้นด้วยซึ่งจากการศึกษาบุคลากรของเสถียรธรรมสถานพบว่าหลังจาก

การที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้มาฟังธรรมแล้วส่วนใหญ่ก็จะเปลี่ยนความคิดและมีพฤติกรรมพัฒนาในทางที่ดีขึ้นโดยรับรู้ได้จากคำบอกเล่าที่ผู้ปฏิบัติธรรมมาบอกกล่าวแก่น

6) การเข้าสู่สภาพปกติ (Routinization) เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้ผ่านการกระบวนการสอนพระพุทธศาสนาโดยเสถียรธรรมสถานแล้วผู้ปฏิบัติธรรมพบว่าภาวะจิตใจและภาวะร่างกายของตนอยู่ในภาวะปกติ สงบลง เย็นลง เมื่อเอาพระธรรมคำสอนที่ได้ยินได้ฟังหรือได้ฝึกจากเสถียรธรรมสถาน และจากสื่อต่างๆ ของเสถียรธรรมสถานไปปฏิบัติแล้วรู้สึกดี สบายใจจนอยากทำต่อเนื่องเพื่อรักษาสภาพภาวะความมั่นคงในจิตใจนั้นไว้ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของคุณแม่ชีและบุคลากรของเสถียรธรรมสถาน

วัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อต่อมาเป็นศึกษาแรงจูงใจ พบว่ามีสาเหตุ 14 ประการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน ดังจะเรียงตามลำดับความสนใจจากสาเหตุที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมให้ความเห็นตรงกันมากที่สุดไปจนถึงสาเหตุที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความเห็นตรงกันน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้

ผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าสาเหตุที่ทำให้เขาเหล่านั้นเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานนั้นคือ ต้องการเข้ามาฟังธรรม, ชอบสื่อที่ใช้สอน, ชอบคำสอนของคุณแม่ชีที่ทำให้เข้าใจง่ายและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมมองว่าตนเอง ชอบสื่อที่ใช้สอน เพราะว่สื่อการสอนของเสถียรธรรมสถานมีความโดดเด่นเป็นสื่อการสอนธรรมะที่ถูกสร้างขึ้นมาให้เหมาะสมกับกลุ่มคนในแต่ละวัยเช่น การตูนธรรมะในรูปแบบแอนิเมชันสำหรับเด็ก, หนังสือที่เป็นหลักธรรมซึ่งดูแล้วเข้าใจง่ายเหมาะกับวัยรุ่น, หลักธรรมสั้น ๆ สำหรับคนทำงานที่เผยแพร่บนรถไฟสำหรับผู้ที่ไม่ได้มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานก็มีรายการวิทยุสวากานนอกจากนี้ยังใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์และเฟสบุ๊คมาเป็นสื่อในการสอนธรรมะนอกจากนี้สำหรับคนที่อยู่ต่างจังหวัดก็มีหนังสือ นิตยสารธรรมะสวัสดิ์ส่งไปให้สมาชิกถึงที่บ้าน, สำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่ตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมโครงการจิตประภัสสรก็จะมียุทธศาสตร์ทางการแพทย์มาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลครรภ์และการคลอดบุตรกลุ่มที่มาเป็นครอบครัวเพื่อเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพ่อแม่ก็จะมีกิจกรรมแนะนำการดูแลบุตร ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติธรรม ชอบมาฟังธรรม ซึ่งเป็นอีกแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมกลับเข้ามาฟังธรรมที่เสถียรธรรมสถานอีก ด้วยเหตุว่าต้องการยกระดับจิตใจตนเองและเพื่อกล่อมเกล่าให้มีจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์ นอกจากนี้อีกแรงจูงใจหนึ่งของผู้ปฏิบัติธรรมก็คือ ชอบคำสอนของคุณแม่ชีที่ทำให้เข้าใจง่ายและนำมาใช้ได้จริง เนื่องจากคุณแม่ชีท่านจะยกตัวอย่างในสิ่งใกล้ตัวหรือเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่กำลังได้รับความสนใจมาประกอบกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้ไม่ยาก นอกจากนี้ยังมีแรงจูงใจอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเลือกมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน ได้แก่ ความเครียด โดยพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ซึ่งรวมผู้ปฏิบัติธรรมนั้นจะมองว่าในยามที่คนมีความทุกข์สิ่งที่จะเป็นที่พึ่งทางใจได้นั้นคือ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังนั้นผู้ปฏิบัติธรรมจึงเข้ามาเสถียรธรรมสถานมาฟังคำสอนพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป นอกจากนี้เสถียรธรรมสถานยังจัดกิจกรรมดี ๆ

ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและเปิดให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าร่วมจนเป็นอีกแรงจูงใจที่ทำให้มาปฏิบัติธรรมได้แก่ พาลูกมาร่วมปฏิบัติธรรมโรงเรียนพ่อแม่, พาลูกมาร่วมปฏิบัติธรรมจิตประภัสสร, มาศึกษาและปฏิบัติธรรมโครงการศิลปะการพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติ โดยการที่ผู้ปฏิบัติธรรมพาลูกมาเข้าร่วมปฏิบัติธรรมโครงการโรงเรียนพ่อแม่ นั้นจะเป็นการปูพื้นฐานทางด้านจิตใจให้กับบุตรหลานของตนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก ๆ โดยการให้มาร่วมทำกิจกรรมที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้น ซึ่งก็จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้ไม่เบื่อที่จะเข้าร่วม แต่สำหรับผู้ปกครองที่มีลูกอ่อนก็จะมาเรียนรู้วิธีดูแลลูก วิธีอบรมเลี้ยงดูลูก วิธีรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดได้ในครอบครัวรวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวอีกด้วย สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่ พาลูกมาร่วมปฏิบัติธรรมจิตประภัสสรเป็นโครงการของคุณแม่ตั้งครรภ์ที่พาลูกในครรภ์มาปฏิบัติธรรมรวมถึงได้เรียนรู้วิธีดูแลครรภ์และเตรียมการคลอดโดยทางเสถียรธรรมสถานจะเชิญบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้มาแนะนำและตอบคำถามให้กับผู้ปฏิบัติธรรม สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่ มาศึกษาและปฏิบัติธรรมโครงการศิลปะการพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติ ก็เป็นอีกกิจกรรมของเสถียรธรรมสถานจัดขึ้นและได้รับความนิยมเป็นกิจกรรมที่เปิดรับทุกเพศทุกวัยให้มาฟังธรรมและปฏิบัติธรรมโดยจะรับผู้ปฏิบัติธรรมแบบพักค้าง จะมีกิจกรรมฟังธรรมและสอนการทำอานาปานสติในแบบต่าง ๆ ตั้งแต่นั่งสมาธิ เดินจงกรม นอนสมาธิ โยคะสมาธิ เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่า เสถียรธรรมสถานนั้นจะเน้นกิจกรรมครอบครัวและกิจกรรมที่เข้าถึงได้กับทุกวัยจึงได้รับ การสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน และอีกแรงจูงใจหนึ่งก็คือการที่เสถียรธรรมสถานได้ปลูกต้นไม้ไว้จำนวนมาก อีกทั้งมีการจัดแต่งสวนให้สวยอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้ปฏิบัติธรรม ชอบบรรยากาศที่ร่มรื่นมีต้นไม้มากของเสถียรธรรมสถานทำให้สามารถพาครอบครัวมาพักผ่อนหย่อนใจได้ไปในตัว และสำหรับกระบวนการสอนที่ค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป ก็เป็นอีกแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน เพราะ ชอบกระบวนการสอนที่ไม่ซ้ำ ไม่เร็ว ไม่เคร่งเครียด ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สึกที่ไม่ยากจนเกินไปที่จะปฏิบัติตาม ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมตั้งใจและนำไปเผยแพร่ให้กับเพื่อนและคนรอบข้างของตนจนทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นสนใจเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานด้วยเพราะว่า เพื่อนชวน ซึ่งก็เป็นอีกแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้มีผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอีกแรงจูงใจหนึ่งที่เป็นจุดเด่นที่ทำให้เสถียรธรรมสถานเหมาะสำหรับเป็นที่ปฏิบัติธรรมของครอบครัวก็คือ สามารถมาได้ทั้งครอบครัว เนื่องจากบางครอบครัวมีลูกเล็กไม่สะดวกที่จะพาไปวัดเนื่องจากผู้ปกครองกลัวว่าเด็กจะส่งเสียงร้องเป็นที่รบกวนผู้อื่น แต่สำหรับเสถียรธรรมสถานได้เปิดกว้างให้พาลูกมาได้โดยจะจัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ทำและมีกิจกรรมใหม่ ๆ มาหมุนเวียนเปลี่ยนตลอดทำให้เด็ก ๆ เพลินและสามารถอยู่ปฏิบัติธรรมร่วมกับผู้ปกครองได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่กำลังตั้งครรภ์และเครียดและกังวลเรื่องลูกในครรภ์ จึงทำให้เป็นแรงจูงใจที่จะมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน เพราะผู้ปฏิบัติธรรมพบว่าตนเองมีเพื่อนทำให้ได้พูดคุยปรึกษากันถึงความเครียดของตน อีกทั้งมีคุณแม่ซื่อๆ ให้กำลังใจ และพบบุคลากรทางสูตินารีเวชย์มาให้คำปรึกษา ทำให้อាកการเครียดและกังวลเรื่อง

ลูกในครานั้นลดลง และแรงจูงใจสุดท้ายที่ผู้ปฏิบัติธรรมลงความเห็นว่า เป็นแรงจูงใจในการมาเสถียรธรรมสถานของตนนั่นก็คือ ไกลบ้าน ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานหลายคนมาไกลหรืออยู่ต่างจังหวัดแต่ก็มาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานอันเนื่องจากแรงจูงใจด้านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังจะพบได้จากผลของการศึกษาว่ากระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาของเสถียรธรรมสถานนั้นโดยเฉพาะการสื่อสาร (Communication) ได้สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติธรรมมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานเป็นอย่างมาก อีกทั้งคำสอนของคุณแม่ชีที่ทำให้เข้าใจง่ายและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงยังทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับผลจากกระบวนการเสริมพลังคำสอนเป็นอย่างดี ดังจะพบได้จากการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อสุดท้ายของการศึกษาวิจัยดังนี้

จากการศึกษาผลจากการดำเนินการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาที่มีต่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมเสถียรธรรมสถาน ดังมีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 ข้อ คือ 1) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเสริมพลังคำสอนในเชิงปัจเจกบุคคล 2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเสริมพลังคำสอนในเชิงสังคม ดังนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเสริมพลังคำสอนในเชิงปัจเจกบุคคล จากการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติธรรมได้รับหลักธรรมในเรื่องของภavana 4 อันได้แก่ กายภavana, ศีลภavana, จิตภavana, ปัญญาภavana

1) กายภavana คือการฝึกอบรมกาย ให้อารมณ์ติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ซึ่งเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาที่เสถียรธรรมสถานก็จะได้รับการฝึกให้คิดดี ทำดีตลอดเวลาแม้กระทั่งเมื่อก้าวเดินออกจากเสถียรธรรมสถานไปแล้วก็ตาม ซึ่งเมื่อทำได้เช่นนี้แล้วชีวิตก็มีความสุข ความเครียดก็จะหายไปโรคที่เกิดจากความเครียดก็จะหายไปด้วย

2) ศีลภavana คือการฝึกอบรมศีล ให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่เมื่อเดินออกจากเสถียรธรรมสถานแล้วผู้ปฏิบัติธรรมบางคนก็จะมีอาการพยายามในการรักษาศีลอยู่แต่สำหรับบางคนก็ไม่ทำแต่จะใช้โอกาสที่เมื่อเข้ามาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานมาเป็นช่วงถือศีลแทนแต่อย่างไรก็ตามการมาเสถียรธรรมสถานอย่างน้อยก็เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้ถือศีล

3) จิตภavana คือ การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมนั้นมีความพยายามที่จะทำตามคือ มีจิตที่มีสติตั้งมั่นอยู่ในปัจจุบันเพราะถ้าหากขาดสติอาจจะทำให้การดำเนินชีวิตผิดพลาดได้ นอกจากนี้การสอนและอบรมจิตใจให้กับเด็ก ๆ ยังเป็นจุดเด่นของเสถียรธรรมสถานโดยผู้ปฏิบัติธรรมให้ความเห็นว่าหลังจากพาลูกมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานแล้วลูกของตนมีสติมีสมาธิกับกิจกรรมที่เขากำลังปฏิบัติเป็นต้น

4) ปัญญาภavana คือ ให้อุบายใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมนั้นมีความรู้และเข้าใจและยอมรับในเรื่องของความจริงหลังจากที่ได้ฟังธรรมและปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานจนกระทั่งสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันของตนได้ทำให้สามารถผ่อนคลายความทุกข์ได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเสริมพลังคำสอนในเชิงสังคม นอกจากผู้ปฏิบัติธรรมจะได้รับประโยชน์ต่อตนเองแล้วการมาปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถานยังทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทั้งเสริมสร้างความรักในครอบครัวและส่งเสริมการมีมิตรจิตต่อผู้อื่นดังนี้

1) มีความสมัครสมานกลมเกลียวกันของครอบครัว จากการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่นั้นมาเสถียรธรรมสถานกับครอบครัวซึ่งมีทั้งมาแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายซึ่งกิจกรรมที่เสถียรธรรมสถานจัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวเกิดความรักและผูกพันมากขึ้น โดยพ่อแม่จะหวังเป็นพิเศษว่าเมื่อลูกของตนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมจะทำให้ลูกของตนนั้นเป็นคนดีและสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมได้ในอนาคต

2) ได้เจอเพื่อนใหม่และได้มีการแนะนำซึ่งกันและกัน จากการศึกษาพบว่า ในกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่มีปัญหาเครียดระหว่างการตั้งครรภ์จะมีการปรับทุกข์และรับฟังปัญหาของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีปัญหาเช่นเดียวกับตน ซึ่งผลที่ออกมาคือรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้ประสบปัญหาแต่เพียงผู้เดียว และทำให้ค่อย ๆ มีสติขึ้น

สรุป

สุดท้ายนี้อาจจะกล่าวได้ว่าจากการศึกษาวิจัยหัวข้อกระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมไทยในเสถียรธรรมสถานทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าการความจริงที่ว่ามัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางนั้นใช้ได้จริงในทุกยุคทุกสมัยรวมถึงใช้ในกระบวนการสอนพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ร่วมกับการสอนพระธรรมคำสอนของเสถียรธรรมสถานจนทำให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าใจหลักคำสอนได้ง่ายและคนกลุ่มนี้ก็จะขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจะสามารถดำรงอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างไม่มีวันสูญหายไปไหนแม้ว่าโลกใบนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไปคือ ศึกษาและติดตามเจาะลึกในโครงการใดโครงการหนึ่งเลย เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

วารสารวิทยบริการ

กระบวนการเสริมพลังคำสอนพระพุทธศาสนา

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕

สุชาดา ไพลรัตน์

เอกสารอ้างอิง

พระไพศาล วิสาโล. 2549. *ฝ่าฟันวิกฤตศีลธรรมด้วยทัศนะใหม่*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายพุทธิกาWallace, Anthony F.C. 1970. *Culture and personality*. New York: Random House<http://www.moc.moe.go.th/node/1403>ศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *ซอฟต์แวร์และคู่มือการติดตั้ง VPN*. [ออนไลน์].สืบค้นได้จาก http://netserv.cc.psu.ac.th/index.php/documents/cat_view/36-vpn

วันที่สืบค้น 29 พฤษภาคม 2554

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวสุชาดา ไพลรัตน์

วัน เดือน ปี เกิด 24 พฤษภาคม พ.ศ.2528

สถานที่เกิด เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การศึกษา สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ ในปีการศึกษา 2550 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

การติดต่อ e-mail rainy_57@hotmail.com
